

RENEŠANČNE FRESKE V PODRUŽNI CERKVI V DOLENJI VASI PRI SENOŽEČAH

BREDA TURK-VILHAR

Spomladi 1960 sva z Vesno Vilhar odkrili v podružni cerkvi v Dolenji vasi pri Senožečah pod ometom prezbiterija freske, ki lepo dopolnjujejo inventar našega renesančnega stenskega slikarstva.

Tipično poznogotski prezbiterij s petosminskim zaključkom in z zvezdnatim obokom je bil v celoti poslikan, medtem ko v 17. stoletju prezidana ladja doslej še ni razkrila ostankov fresk (pravokotni okni v ladji sta datirani z letnico 1657). Mimogrede naj omenim, da je na južni steni zvonika vzdian relief Marije z detetom, ki je tipično kamnoseško delo iz leta 1654, in da je iz turških časov ohranjen tudi del obzidja z obrambnim stolpom na severovzhodni strani prezbiterija.

Freske so le delno odkrite, kažejo pa, da gre za tradicionalni ikono-grafski princip poslikave, kjer prekriva pritlični pas zavesa s patroniranim vzorcem, nad tem pa je vrsta apostolov v iluzionističnih arhitekturnih nišah. Ob nogah imajo apostoli napise v gotici (imena in po dve vrstici teksta creda v nadaljevanju). Šilastoločni zaključki sten so še pod beležem razen severovzhodnega, kjer je upodobljena Marijina smrt. Poskusna sondiranja so pokazala, da je tudi obok v celoti poslikan, prav tako tudi notranja stran slavoloka, odkrita pa je delno zunanja stran slavoloka s fresko Marijinega oznanjenja — na desni strani vidimo ob pultu klečečo Marijo s povešenimi očmi in z molitveno sklenjenimi rokami, na levi pa angela z napisnim trakom.

Apostoli v prezbiteriju stoje v nišah, ki so naslikane z velikim posluhom za iluzionistični arhitekturni vtis. Po dve in dve niši sta vkomponirani v mavričast patroniran okvir. Niše se zaključujejo zgoraj z renesančno polkupolo, prioriteta apostola Petra pa je poudarjena tako, da je polkupola te niše obogatena z motivom školjke. Belo-sivo marmorirani delilni stebri stoje na rdečih bazah, loki niš pa slone na rdečih korintskih kapitelih.

Tradicionalna oblačila figur se z za dobo značilno modeliranimi gubami prilegajo ob oble dele telesa. Barvni toni so pretehtano ubrani in se dekorativno menjujejo — intenzivno topli oker poleg ubito zelene. Pri Oznanjenju je ozadje nebesno modro; sicer pa nastopata poleg barve inkarnata in belo sive marmoracije le še vijoličasta in pompejansko rdeča barva.

Glave figur, zlasti apostolov, so lepo oblikovane — pogledjmo le individualne črte obraza sv. Jerneja, italijansko milino Janeza Evangelista

Sl. 119. Dolenja vas pri Senožečah, podružna cerkev; del fresk iz prve četrtine 16. stol.
 Dolenja vas près de Senožeče, succursale; partie des fresques, premier quart du
 16e siècle

ali plemeniti starčevski izraz njegovega soseda. Tudi elegantno oblikovane roke so polne izrazne govorce. Nekateri apostoli so bosí (sv. Andrej, noge v kontrapostu), drugi obuti (sv. Jernej, značilno polkrožno zaključeni čevlji). Glave apostolov obkrožajo preprosti nimbi. Frizure so karakterne ali modne; angelu iz Oznanjenja padajo npr. na čelo svetli, svedrasti kodri, Marija pa ima na rumenih, dolgih laseh za čas značilno rdeče-belo vrvico. Ustnice so nežno zarisane, pogledi ekspresivno poudarjeni.

Pri datiranju, ki nas že po stilni strani vodi v čas prve četrtine 16. stoletja, nam pomagajo tudi sgraffiti, ki jih je precej zlasti za oltarjem ter pripadajo z nemškimi in glagolskimi napisi 16. in 17. stoletju. Najstarejši doslej najdeni letnici sta 1527 in 1531, kar nam nudi datiranje ante quem.

Sl. 120. Dolenja vas pri Senožečah, podružna cerkev; del fresk iz prve četrtine 16. stol.
Dolenja vas près de Senožeče, succursale; partie des fresques, premier quart du
16e siècle

Stilni izraz pa nas prepričuje, da imamo pri dolenjevaških freskah opraviti z direktnim vplivom italijanskega renesančnega slikarstva, kar bi bilo razumljivo tudi iz samega geografskega položaja našega spomenika, ki se s tem uvršča med pomembnejše priče italijanizirajoče renesančne slikarske smeri na naših tleh.

**LES FRESQUES DE LA RENAISSANCE DANS L'ÉGLISE
À DOLENJA VAS PRÈS DE SENOŽEČE**

L'auteur donne un rapport sur la découverte de fresques de la Renaissance dans le choeur du tard gothique de l'église à Dolenja vas près de Senožeče. Elle les a découvert ensemble avec sa collègue Vesna Vilhar au printemps de 1960, et elle les date dans le premier quart du 16e siècle. D'après l'expression du style, elle conclut qu'il s'agit d'influence directe de la peinture de la Renaissance italienne.